

Міністерство освіти і науки України  
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського  
Навчально-науковий гуманітарний інститут  
Кафедра медичної реабілітації, валеології та оздоровчих технологій в спорті

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор навчально-наукового  
гуманітарного інституту



Сергій ГУБАРЄВ

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### ВБ 9. Маніпуляційні методи фізичної реабілітації

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)  
галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення  
спеціальність I7 Терапія та реабілітація  
освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»  
форма(и) здобуття освіти денна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника та розгляд і схвалення  
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК робочої програми навчальної дисципліни

Доктор медичних наук, доцент



Уляна ЛУЩИК

\_\_\_\_\_  
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри медичної реабілітації, валеології та оздоровчих технологій в спорті Навчально-наукового гуманітарного інституту(ННГІ).

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри



Уляна ЛУЩИК

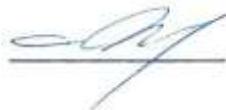
\_\_\_\_\_  
(підпис)

**ПОГОДЖЕНО:**

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР



Сергій ГУБАРОВ

## ЗМІСТ

1	Загальна інформація про навчальну дисципліну	4
2	Опис навчальної дисципліни	5
2.1	Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	5
2.2	Міждисциплінарні зв'язки:	6
3	Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми	7
4	Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми	7
5	Структура та обсяг навчальної дисципліни	7
5.1	Тематика семінарських занять	9
5.2	Тематика практичних занять	12
5.3	Тематика лабораторних занять	12
5.4	Тематика самостійної роботи здобувачів	12
6	Інформація про індивідуальне завдання	13
6.1	Орієнтовні теми практичних завдань (ситуативних кейсів)	14
6.2	Орієнтовні теми рефератів	14
6.3	Орієнтовні теми презентацій	15
7	Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	15
8	Політика дисципліни	17
9	Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача	19
9.1	Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.	19
9.2	Методи контролю та оцінювання	20
9.3	Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.	20
9.4	Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми підсумкового (семестрового) контролю.	23
9.5	Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті	24
10	Рекомендовані джерела інформації	24

## 1 Загальна інформація про навчальну дисципліну

1.1. Назва навчальної дисципліни, код в освітній програмі	Маніпуляційні методи фізичної реабілітації, ВБ9
1.2. Статус навчальної дисципліни	Вибіркова дисципліна професійної підготовки
1.3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	4-й рік навчання, 7-й семестр
1.4. Обсяг навчальної дисципліни за формами здобуття освіти	очна (денна)
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин, в тому числі:	120
● аудиторні години	40
лекції	20
семінарські заняття	20
● самостійна робота	80
1.5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
1.6. Інформація про консультації	Згідно затвердженого графіка консультацій
1.7. Мова викладання	українська
1.8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача(ів) (науковий ступінь, вчене звання)	Кандидат медичних наук, доцент Дуднікова Марія Олегівна
1.9. Контактна інформація викладача	dudnikova.mariia@tnu.edu.ua

## 2 Опис навчальної дисципліни

### Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» є вибірковою дисципліною професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності І7 Терапія та реабілітація та спрямована на формування системного уявлення про сучасні маніпуляційні підходи у фізичній терапії. Дисципліна орієнтована на опанування теоретичних основ оцінювання функціонального стану пацієнта та практичних принципів застосування маніпуляційних методів у процесі реабілітації.

Зміст дисципліни структуровано за двома модулями, які охоплюють питання оцінки здоров'я, фізичного розвитку, донозологічної діагностики, фізичної працездатності та толерантності до фізичних навантажень, а також загальні принципи застосування механічних і маніпуляційних методів у фізичній реабілітації. Окрему увагу приділено використанню маніпуляційних методів у реабілітації пацієнтів із захворюваннями системи кровообігу, опорно-рухового апарату, нервової системи та внутрішніх органів, а також постуральним і санаторно-курортним підходам.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти здатності аналізувати функціональний стан організму, обґрунтовувати доцільність застосування маніпуляційних методів, визначати показання та протипоказання до їх використання, інтегрувати маніпуляційні втручання у комплексні програми фізичної терапії. Значна увага приділяється розвитку клінічного мислення, безпечному та етично обґрунтованому застосуванню маніпуляційних технік у практичній діяльності фізичного терапевта.

Дисципліна вивчається у формі лекцій та семінарських занять. Поточний контроль здійснюється шляхом усного опитування на семінарських заняттях, проміжний контроль — у формі тестування після кожного модуля. Підсумковий контроль передбачений у формі заліку. У межах дисципліни виконуються реферати, презентації та практичні роботи відповідно до затвердженого тематичного розподілу.

### 2.1 Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практико-орієнтованого розуміння сутності маніпуляційних методів у фізичній терапії, їх місця та ролі у комплексних реабілітаційних програмах, а також у розвитку здатності обґрунтовано та безпечно застосовувати маніпуляційні втручання з урахуванням функціонального стану пацієнта, клінічних показань і протипоказань.

Завданнями вивчення дисципліни є:

– ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними засадами оцінювання здоров'я, фізичного розвитку та функціонального стану організму як передумови застосування маніпуляційних методів фізичної реабілітації;

– формування знань щодо донозологічної діагностики, оцінки фізичної працездатності, аеробної продуктивності та толерантності до фізичних навантажень у реабілітаційному процесі;

– засвоєння загальних принципів, механізмів дії, показань і протипоказань до застосування механічних та маніпуляційних методів;

– розвиток умінь аналізувати клінічні ситуації та обґрунтовувати вибір маніпуляційних методів при різних патологічних станах;

– формування уявлення про особливості застосування маніпуляційних методів у фізичній реабілітації пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату, нервової системи, системи кровообігу та внутрішніх органів;

– сприяння розвитку клінічного мислення, професійної відповідальності та дотримання принципів безпеки й етики у практичній діяльності фізичного терапевта.

Цілями вивчення дисципліни є досягнення здобувачами вищої освіти здатності інтегрувати маніпуляційні методи у комплексні програми фізичної терапії, поєднувати їх з іншими реабілітаційними втручаннями, оцінювати ефективність застосованих методів та забезпечувати індивідуалізований, функціонально обґрунтований і безпечний підхід до відновлення рухових і функціональних можливостей пацієнтів.

## 2.2 Міждисциплінарні зв'язки:

### **Пререквізити дисципліни**

ОК 10. Анатомія та фізіологія людини

ОК 13. Біомеханіка та клінічна кінезіологія

ОК 14. Основи фізичної терапії. Вступ до спеціальності

ОК 15. Основи загальної патології та патофізіології

ОК 16. Пропедевтика внутрішніх хвороб

ОК 19. Масажні технології

ОК 21. Терапевтичні вправи

ОК 22. Методи дослідження у фізичній терапії

### **Постреквізити дисципліни**

ОК 23. Технології лікувального та спортивного масажу у різновіковому аспекті

ОК 24. Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях опорно-рухового апарату

ОК 25. Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях нервової системи

ОК 28. Фізична терапія, ерготерапія у внутрішній медицині

ОК 29. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях та онкології

### **Формат проведення дисципліни**

Навчальна дисципліна «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» є вибірковою дисципліною професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності І7 Терапія та реабілітація. Освітній процес організовується у формах лекцій та семінарських занять із використанням аудиторних і дистанційних технологій навчання.

Навчання здійснюється у змішаному форматі, що передбачає поєднання очних занять із дистанційною взаємодією. Лекції та семінарські заняття можуть проводитися в аудиторному режимі та/або з використанням сервісу Google Meet. Для організації навчального процесу, розміщення навчально-методичних матеріалів, завдань для самостійної роботи, контролю виконання індивідуальних завдань і зворотного зв'язку використовується платформа Google Classroom.

Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях з метою оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу та здатності застосовувати отримані знання у професійно орієнтованих ситуаціях. Проміжний контроль проводиться у формі тестування після завершення кожного модуля.

У межах дисципліни передбачено виконання індивідуальних завдань, зокрема двох рефератів за темами 1.1 та 1.3, двох презентацій за темами 1.2 та 1.4, а також чотирьох практичних робіт за темами 2.1, 2.2, 2.3 та 2.4. Виконання та захист індивідуальних завдань можуть здійснюватися як в аудиторному, так і в дистанційному форматі з використанням цифрових освітніх сервісів.

Підсумковий контроль результатів навчання з дисципліни проводиться у формі заліку відповідно до встановлених вимог та критеріїв оцінювання.

### **3 Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми**

Вибіркова дисципліна професійної підготовки

### **4 Програмні результати навчання відповідно до освітньої програми**

Вибіркова дисципліна професійної підготовки

## **5 Структура та обсяг навчальної дисципліни**

Назви модулів і тем	Кількість годин			
	усього годин	денна форма навчання		
		Л	Сем	СР
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
<b>МОДУЛЬ 1. ОЦІНЮВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ТА ПІДГОТОВКА ДО ЗАСТОСУВАННЯ МАНПУЛЯЦІЙНИХ МЕТОДІВ</b>	<b>60</b>	<b>12</b>	<b>8</b>	<b>40</b>
<b>Тема 1.1. Оцінка здоров'я та фізичного розвитку у фізичній реабілітації.</b> Оцінка здоров'я за даними фізичного розвитку. Методи оцінки фізичного розвитку за сигмальними відхиленнями, шкалами регресії, методами стандартів та індексів.	<b>14</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>10</b>

1	2	3	4	5
Соматоскопія та антропометрія. Щільність і склад маси тіла. Валеологічні підходи до визначення здоров'я. Критерії здоров'я та їх значення для вибору маніпуляційних методів фізичної реабілітації				
<b>Тема 1.2. Донозологічна діагностика та комплексне обстеження організму.</b> Донозологічна діагностика здоров'я за результатами функціональних досліджень. Оцінка функціонування серцево-судинної системи та нейрогуморального регулювання. Комплексне лікарське обстеження окремих органів і систем. Біохімічні резерви організму. Самооцінка стану здоров'я. Кардіоінтервалографія за Басвським	14	2	2	10
<b>Тема 1.3. Фізична працездатність, аеробна продуктивність та толерантність до фізичних навантажень.</b> Поняття фізичної працездатності та аеробної продуктивності. Оцінка працездатності за допомогою функціональних проб, тестів PWC-170 та непрямого визначення МСК. Толерантність до фізичних навантажень. Адаптаційні та енергетичні концепції здоров'я. Визначення біологічного віку та рівня фізичного здоров'я	16	4	2	10
<b>Тема 1.4. Механічні та маніпуляційні методи у фізичній реабілітації: загальні принципи.</b> Механічні методи та процедури у фізичній реабілітації. Механізми впливу механічних і маніпуляційних технік. Показання та протипоказання до застосування. Вимоги до маніпуляційних методів і технік. Особливості проведення маніпуляцій і процедур у реабілітаційній практиці	16	4	2	10
<b>МОДУЛЬ 2. МАНІПУЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ РІЗНИХ ПАТОЛОГІЧНИХ СТАНАХ</b>	60	8	12	40
<b>Тема 2.1. Санаторно-курортні та природні маніпуляційні методи у фізичній реабілітації.</b> Санаторно-курортні методи та їх роль у фізичній реабілітації. Принципи застосування природних і преформованих фізичних чинників. Механізми дії, показання та протипоказання. Маніпулятивні особливості проведення процедур у санаторно-курортних умовах	16	2	4	10
<b>Тема 2.2. Постуральні прийоми та дренажні методики у фізичній реабілітації.</b> Постуральні прийоми та їх вплив на організм людини. Показання та протипоказання до постурального дренажу. Техніка застосування постуральних методів. Контроль навантажень у процесі фізичної реабілітації	16	2	4	10
<b>Тема 2.3. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із захворюваннями системи кровообігу та опорно-рухового апарату.</b> Маніпуляційні методи при патології серцево-судинної системи. Механізми впливу фізичних вправ і маніпуляцій на серцево-судинну діяльність. Особливості анамнезу та реабілітаційного обстеження хворих з патологією опорно-	14	2	2	10

1	2	3	4	5
рухового апарату. Застосування маніпуляційних методів при функціональних порушеннях ОРА				
<b>Тема 2.4. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із патологією нервової системи та внутрішніх органів.</b> Маніпуляційні методи при патології центральної та периферійної нервової системи. Особливості скарг, анамнезу та об'єктивного обстеження. Оцінка психічного та нервово-м'язового стану. Застосування маніпуляційних методів при захворюваннях органів дихання, травлення та сечостатевої системи	14	2	2	10
<b>РАЗОМ</b>	<i>годин</i>	<b>120</b>	<b>20</b>	<b>20</b>
	<i>кредитів</i>	<b>4</b>		
<b>Підсумковий (семестровий) контроль</b>		<i>залік</i>		

### 5.1 Тематика семінарських занять

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин
		Очна (денна)
1.	<b>Тема 1.1. Оцінка здоров'я та фізичного розвитку у фізичній реабілітації</b> (1 семінарське заняття, 2 год) <b>Семінарське заняття №1</b> <b>Мета заняття:</b> сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про значення оцінки здоров'я та фізичного розвитку як обов'язкового етапу підготовки до застосування маніпуляційних методів фізичної реабілітації. <b>Зміст заняття:</b> – обговорення підходів до оцінки здоров'я та фізичного розвитку у фізичній терапії; – аналіз методів соматоскопії та антропометрії; – розгляд індексних і стандартизованих методів оцінювання фізичного розвитку; – обґрунтування ролі отриманих даних для вибору маніпуляційних методів реабілітації	2
2.	<b>Тема 1.2. Донозологічна діагностика та комплексне обстеження організму</b> (1 семінарське заняття, 2 год) <b>Семінарське заняття №2</b> <b>Мета заняття:</b> сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння значення донозологічної діагностики та комплексного обстеження організму для планування безпечних і ефективних маніпуляційних втручань. <b>Зміст заняття:</b> – обговорення поняття донозологічної діагностики та її ролі у фізичній реабілітації; – аналіз функціональних методів оцінки стану серцево-судинної системи; – розгляд принципів комплексного обстеження органів і систем; – дискусія щодо використання результатів обстеження у	2

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	реабілітаційній практиці	
3.	<p><b>Тема 1.3. Фізична працездатність, аеробна продуктивність та толерантність до фізичних навантажень</b> (1 семінарське заняття, 2 год)</p> <p><b>Семінарське заняття №3</b></p> <p><i>Мета заняття:</i> сформувати у здобувачів вищої освіти здатність аналізувати показники фізичної працездатності та толерантності до фізичних навантажень з метою обґрунтування застосування маніпуляційних методів.</p> <p><i>Зміст заняття:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– обговорення понять фізичної працездатності та аеробної продуктивності;</li> <li>– аналіз функціональних проб і тестів оцінки працездатності;</li> <li>– розгляд адаптаційних та енергетичних концепцій здоров'я;</li> <li>– визначення значення толерантності до фізичних навантажень у реабілітаційному процесі</li> </ul>	2
4.	<p><b>Тема 1.4. Механічні та маніпуляційні методи у фізичній реабілітації: загальні принципи</b> (1 семінарське заняття, 2 год)</p> <p><b>Семінарське заняття №4</b></p> <p><i>Мета заняття:</i> сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про механічні та маніпуляційні методи фізичної реабілітації, принципи їх застосування, показання та протипоказання.</p> <p><i>Зміст заняття:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– обговорення механізмів дії маніпуляційних методів;</li> <li>– аналіз показань і протипоказань до застосування маніпуляційних технік;</li> <li>– розгляд вимог до безпеки та професійної відповідальності фізичного терапевта;</li> <li>– дискусія щодо місця маніпуляційних методів у комплексній фізичній терапії</li> </ul>	2
5.	<p><b>Тема 2.1. Санаторно-курортні та природні маніпуляційні методи у фізичній реабілітації</b> (2 семінарські заняття, 4 год)</p> <p><b>Семінарське заняття №5</b></p> <p><i>Мета заняття:</i> сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння ролі санаторно-курортних та природних чинників у фізичній реабілітації з використанням маніпуляційних методів.</p> <p><i>Зміст заняття:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– обговорення сутності санаторно-курортної реабілітації;</li> <li>– аналіз природних і преформованих фізичних чинників;</li> <li>– розгляд механізмів впливу на організм пацієнта.</li> </ul> <p><b>Семінарське заняття №6</b></p> <p><i>Мета заняття:</i> розвинути у здобувачів вищої освіти здатність обґрунтовувати вибір санаторно-курортних маніпуляційних методів залежно від стану пацієнта.</p> <p><i>Зміст заняття:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– аналіз показань і протипоказань до санаторно-курортних</li> </ul>	4

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	методів; – обговорення особливостей проведення процедур у курортних умовах; – розгляд прикладів комплексних реабілітаційних програм	
6.	<p><b>Тема 2.2. Постуральні прийоми та дренажні методики у фізичній реабілітації</b> (2 семінарські заняття, 4 год) <b>Семінарське заняття №7</b> <i>Мета заняття:</i> сформувані у здобувачів вищої освіти уявлення про постуральні прийоми як складову маніпуляційних методів фізичної реабілітації. <i>Зміст заняття:</i> – обговорення впливу постуральних прийомів на функціональний стан організму; – аналіз показань і протипоказань до їх застосування; – розгляд принципів контролю навантажень.</p> <p><b>Семінарське заняття №8</b> <i>Мета заняття:</i> сформувані у здобувачів вищої освіти здатність застосовувати постуральні та дренажні методики у реабілітаційній практиці. <i>Зміст заняття:</i> – обговорення техніки постурального дренажу; – аналіз клінічних ситуацій застосування дренажних методик; – дискусія щодо поєднання постуральних прийомів з іншими методами фізичної терапії</p>	4
7.	<p><b>Тема 2.3. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із захворюваннями системи кровообігу та опорно-рухового апарату</b> (1 семінарське заняття, 2 год) <b>Семінарське заняття №9</b> <i>Мета заняття:</i> сформувані у здобувачів вищої освіти здатність аналізувати можливості застосування маніпуляційних методів при патології серцево-судинної системи та опорно-рухового апарату. <i>Зміст заняття:</i> – обговорення особливостей маніпуляційних втручань при захворюваннях системи кровообігу; – аналіз реабілітаційного обстеження пацієнтів з патологією ОРА; – розгляд принципів поєднання маніпуляційних методів з лікувальними вправами</p>	2
8.	<p><b>Тема 2.4. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із патологією нервової системи та внутрішніх органів</b> (1 семінарське заняття, 2 год) <b>Семінарське заняття №10</b> <i>Мета заняття:</i> сформувані у здобувачів вищої освіти розуміння особливостей застосування маніпуляційних методів у реабілітації пацієнтів з патологією нервової системи та внутрішніх органів. <i>Зміст заняття:</i> – обговорення особливостей маніпуляційних втручань при ураженнях нервової системи;</p>	2

П/н	Теми семінарських занять	Кількість годин
		Очна (денна)
	– аналіз застосування маніпуляційних методів при захворюваннях органів дихання, травлення та сечостатевої системи; – дискусія щодо безпеки та індивідуалізації реабілітаційних втручань	
	<b>Всього</b>	<b>20</b>

## 5.2 Тематика практичних занять

Практичні заняття програмою не передбачені.

## 5.3 Тематика лабораторних занять

Лабораторні заняття програмою не передбачені.

## 5.4 Тематика самостійної роботи здобувачів

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Вид діяльності	Кількість годин
1	Тема 1.1. Оцінка здоров'я та фізичного розвитку у фізичній реабілітації	Самостійне опрацювання лекційних і семінарських матеріалів; аналіз підходів до оцінки здоров'я та фізичного розвитку як передумови застосування маніпуляційних методів; підготовка та написання реферату за темою; підготовка до усного опитування на семінарському занятті	10
2	Тема 1.2. Донозологічна діагностика та комплексне обстеження організму	Опрацювання навчально-методичних матеріалів; аналіз методів донозологічної діагностики та комплексного обстеження органів і систем; підготовка мультимедійної презентації; підготовка до тестового контролю за модулем	10
3	Тема 1.3. Фізична працездатність, аеробна продуктивність та толерантність до фізичних навантажень	Самостійне опрацювання лекційних і семінарських матеріалів; аналіз показників фізичної працездатності та толерантності до фізичних навантажень у реабілітаційному процесі; підготовка та написання реферату за темою; підготовка до усного опитування	10
4	Тема 1.4. Механічні та маніпуляційні методи у фізичній реабілітації: загальні принципи	Опрацювання навчально-методичних матеріалів; аналіз механізмів дії, показань і протипоказань до застосування маніпуляційних методів; підготовка мультимедійної презентації; підготовка до тестового контролю за модулем	10
5	Тема 2.1. Санаторно-	Самостійне опрацювання лекційного та	10

	курортні та природні маніпуляційні методи у фізичній реабілітації	семінарського матеріалу; аналіз ролі санаторно-курортних і природних чинників у реабілітації; виконання практичної роботи; підготовка до усного опитування на семінарському занятті	
6	Тема 2.2. Постуральні прийоми та дренажні методики у фізичній реабілітації	Опрацювання навчально-методичних матеріалів; аналіз принципів застосування постуральних і дренажних методик; виконання практичної роботи; підготовка до тестового контролю за модулем	10
7	Тема 2.3. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із захворюваннями системи кровообігу та опорно-рухового апарату	Самостійне опрацювання лекційних і семінарських матеріалів; аналіз особливостей застосування маніпуляційних методів при патології серцево-судинної системи та опорно-рухового апарату; виконання практичної роботи; підготовка до усного опитування	10
8	Тема 2.4. Маніпуляційні методи у фізичній реабілітації хворих із патологією нервової системи та внутрішніх органів	Опрацювання навчально-методичних матеріалів; аналіз особливостей застосування маніпуляційних методів при патології нервової системи та внутрішніх органів; виконання практичної роботи; підготовка до підсумкового контролю (заліку)	10
		<b>Всього</b>	<b>80</b>

## 6 Інформація про індивідуальне завдання

Робочою програмою навчальної дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» передбачено виконання індивідуальних навчальних завдань як складової поточного контролю результатів навчання. Індивідуальні завдання спрямовані на поглиблення та систематизацію теоретичних знань здобувачів вищої освіти щодо оцінювання функціонального стану організму, обґрунтування та застосування маніпуляційних методів у фізичній терапії, а також формування цілісного уявлення про місце маніпуляційних втручань у комплексних програмах фізичної реабілітації.

Індивідуальні навчальні завдання реалізуються у формах практичних завдань (ситуативних кейсів), рефератів і мультимедійних презентацій відповідно до тем навчальної дисципліни, семінарських занять і програмних результатів навчання. Виконання зазначених завдань сприяє розвитку клінічного мислення, здатності аналізувати реабілітаційні ситуації, аргументовано обирати маніпуляційні методи з урахуванням показань і протипоказань, а також інтегрувати їх у професійну діяльність фізичного терапевта.

## **6.1 Орієнтовні теми практичних завдань (ситуативних кейсів)**

Практичні завдання (ситуативні кейси) спрямовані на формування професійних умінь фізичного терапевта щодо оцінювання функціонального стану пацієнта, обґрунтування та застосування маніпуляційних методів у фізичній реабілітації з урахуванням клінічних показань і протипоказань.

(відповідають темам 2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

1. Аналіз можливостей застосування санаторно-курортних і природних маніпуляційних методів у фізичній реабілітації пацієнтів із хронічними захворюваннями.
2. Обґрунтування вибору природних і преформованих фізичних чинників у поєднанні з маніпуляційними методами реабілітації.
3. Аналіз показань і протипоказань до застосування постуральних прийомів у фізичній реабілітації.
4. Оцінювання ефективності постурального дренажу як складової маніпуляційних втручань.
5. Аналіз застосування маніпуляційних методів у фізичній реабілітації пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи.
6. Обґрунтування використання маніпуляційних методів при функціональних порушеннях опорно-рухового апарату.
7. Аналіз поєднання маніпуляційних методів із терапевтичними вправами при патології опорно-рухового апарату.
8. Оцінювання особливостей маніпуляційних втручань у пацієнтів із порушеннями нервової системи.
9. Аналіз можливостей застосування маніпуляційних методів у реабілітації пацієнтів із захворюваннями органів дихання.
10. Обґрунтування маніпуляційних підходів у фізичній реабілітації при патології органів травлення.
11. Аналіз безпеки та ризиків застосування маніпуляційних методів при поєднаній соматичній патології.
12. Розроблення фрагмента комплексної програми фізичної реабілітації з використанням маніпуляційних методів для конкретної клінічної ситуації.

## **6.2 Орієнтовні теми рефератів**

(відповідають темам 1.1, 1.3)

1. Оцінка здоров'я та фізичного розвитку як передумова застосування маніпуляційних методів фізичної реабілітації.
2. Роль оцінювання фізичного розвитку у плануванні маніпуляційних втручань.
3. Сучасні підходи до визначення рівня фізичного здоров'я у фізичній терапії.
4. Донозологічна оцінка функціонального стану як основа вибору маніпуляційних методів.

5. Фізична працездатність як критерій ефективності реабілітаційних втручань.
6. Аеробна продуктивність і її значення для фізичної реабілітації.
7. Толерантність до фізичних навантажень у контексті застосування маніпуляційних методів.
8. Адаптаційні можливості організму та їх урахування у фізичній реабілітації.
9. Біологічний вік і функціональний стан пацієнта: значення для реабілітаційної практики.
10. Взаємозв'язок фізичної працездатності та маніпуляційних методів відновлення.
11. Оцінка функціональних резервів організму у фізичній терапії.
12. Клінічне значення комплексної оцінки здоров'я перед застосуванням маніпуляційних втручань.

### **6.3 Орієнтовні теми презентацій**

(відповідають темам **1.2, 1.4**)

1. Донозологічна діагностика у фізичній реабілітації: значення та практичне застосування.
2. Комплексне обстеження організму перед застосуванням маніпуляційних методів.
3. Функціональні методи оцінки стану серцево-судинної системи у фізичній терапії.
4. Роль кардіоінтервалографії та інших функціональних тестів у реабілітаційній практиці.
5. Механічні методи у фізичній реабілітації: класифікація та механізми дії.
6. Маніпуляційні методи фізичної реабілітації: принципи та вимоги до застосування.
7. Показання та протипоказання до маніпуляційних втручань у фізичній терапії.
8. Безпека застосування маніпуляційних методів у реабілітаційній практиці.
9. Роль фізичного терапевта у виборі та контролі маніпуляційних втручань.
10. Поєднання механічних і маніпуляційних методів у комплексних програмах реабілітації.
11. Клінічні приклади застосування маніпуляційних методів у фізичній реабілітації.
12. Сучасні тенденції розвитку маніпуляційних методів у фізичній терапії.

## **7 Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни**

*Засоби навчання:*

Для забезпечення реалізації навчальної дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» та досягнення програмних результатів навчання використовуються такі засоби навчання:

- мультимедійне обладнання (персональний комп'ютер, ноутбук, мультимедійний проєктор, інтерактивна панель або екран) для проведення лекцій і семінарських занять;
- навчально-методичні матеріали дисципліни (робоча програма, конспекти лекцій, методичні рекомендації до семінарських і практичних робіт, матеріали для самостійної роботи);
- мультимедійні презентації, відеоматеріали та ілюстративні матеріали з маніпуляційних методів фізичної реабілітації;
- навчальні та наукові джерела (підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, фахові публікації);
- спеціалізоване обладнання та інвентар, що використовується для демонстрації та відпрацювання елементів маніпуляційних методів (кушетки, гімнастичні мати, допоміжні реабілітаційні засоби, навчальні моделі та муляжі);
- інформаційно-комунікаційні технології та цифрові освітні сервіси, зокрема платформи Google Classroom для організації навчального процесу, розміщення матеріалів і контролю виконання завдань, а також сервіс Google Meet для проведення занять і консультацій у дистанційному та змішаному форматах;
- засоби контролю та оцінювання результатів навчання (тестові завдання, усні опитування, завдання для практичних робіт, критерії оцінювання індивідуальних завдань).

Для проведення занять з дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» використовуються:

- масажний стіл Vigor для відпрацювання маніпуляційних, постуральних та дренажних методик, а також виконання ручних технік у положеннях лежачи та сидячи;
- масажний стілець Relax для виконання окремих маніпуляційних прийомів, релаксаційних і дренажних технік у положенні сидячи;
- напіввалики та валики для реабілітації і масажу EasyFit та 4Fizio для позиціонування пацієнта, формування коректних вихідних положень і виконання постуральних прийомів;
- масажні ролики EasyFit Grid Roller Extreme та PowerPlay Mini EPP Foam Roller для елементів міофасціального розслаблення, підготовки м'яких тканин до маніпуляцій та завершальних релаксаційних впливів;
- масажні м'ячі EasyFit Goober та Zelart Duoball для локальної мануальної стимуляції, тригерної та рефлексорної дії;
- фіксатори та еластичні бандажі для колінного суглоба для демонстрації принципів стабілізації, захисту суглобів та контролю навантаження при виконанні маніпуляційних методів;
- м'ячі для фітнесу FitGo (650 мм) для виконання постуральних вправ, дренажних положень та маніпуляцій у нестабільних вихідних положеннях;

- степ-платформа Generation Fitness для дозованого навантаження та відпрацювання елементів рухового контролю у поєднанні з маніпуляційними прийомами;
- шведська стінка Ladas Lider для виконання вправ з елементами механічного впливу, постуральної корекції та підготовки до маніпуляційних втручань;
- ростомір медичний підлоговий для оцінювання фізичного розвитку та антропометричних показників у межах функціонального обстеження;
- рулетка спортивна (стрічка мірна) для антропометричних вимірювань та контролю змін показників фізичного розвитку.

Зазначене обладнання забезпечує можливість реалізації змісту дисципліни, зокрема оцінювання функціонального стану, фізичного розвитку та працездатності, формування навичок застосування механічних, постуральних, дренажних і маніпуляційних методів фізичної реабілітації при патології опорно-рухового апарату, нервової системи та внутрішніх органів.

#### ***Інформаційне та навчально-методичне забезпечення:***

- 1) Робоча програма навчальної дисципліни
- 2) Силабус дисципліни
- 3) Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
- 4) Перелік основної й додаткової літератури вказано в робочій програмі,

## **8 Політика дисципліни**

<b>Політика щодо</b>	<b>Зміст політики</b>
Політика щодо академічної доброчесності	Здобувачі вищої освіти під час вивчення дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, самостійності та відповідальності при виконанні всіх видів навчальної діяльності. Письмові роботи, презентації та результати практичних завдань мають ґрунтуватися на власному аналізі та коректному використанні наукових джерел із дотриманням правил цитування. Недопустимими є плагіат, механічне копіювання матеріалів, фальсифікація результатів, а також формальне відтворення інформації без професійного осмислення. У разі виявлення порушень застосовуються заходи відповідно до внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти.
Використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань з дисципліни	Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися здобувачами як допоміжний ресурс для пошуку інформації, орієнтовного структурування матеріалу, уточнення термінів і підготовки до занять з маніпуляційних методів фізичної реабілітації. Остаточні результати навчальних завдань повинні відображати самостійні професійні міркування, клінічну логіку та власні висновки здобувача. Роботи, що містять некритично використаний або повністю згенерований контент без авторської інтерпретації, не зараховуються.

Використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Застосування матеріалів з відкритих інформаційних ресурсів дозволяється за умови їх наукової обґрунтованості, актуальності та відповідності тематиці дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації». Усі запозичені матеріали мають супроводжуватися коректними бібліографічними посиланнями. Порухення вимог щодо використання відкритих джерел розглядається як недотримання принципів академічної доброчесності.
Дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися норм професійної етики, взаємної поваги та коректної комунікації під час аудиторних і дистанційних занять. Особлива увага приділяється етичним аспектам роботи фізичного терапевта, відповідальному ставленню до пацієнта, конфіденційності медичної інформації та безпечному застосуванню маніпуляційних методів у реабілітаційній практиці.
Відвідування	Відвідування лекційних і семінарських занять є важливою складовою формування професійних компетентностей з маніпуляційних методів фізичної реабілітації. Заняття можуть проводитися в очному та дистанційному форматах. У разі пропуску занять з поважних причин здобувач вищої освіти зобов'язаний завчасно повідомити викладача та виконати визначені форми відпрацювання у погоджені строки.
Дедлайни	Навчальні, індивідуальні та самостійні завдання виконуються у строки, визначені робочою програмою дисципліни та оголошені в освітньому середовищі Google Classroom. Недотримання встановлених термінів без обґрунтованих причин може призвести до зниження оцінки або незарахування відповідного виду навчальної роботи.
Визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Результати навчання, здобуті здобувачем вищої освіти в інших закладах вищої освіти або в межах програм академічної мобільності, можуть бути визнані та перезараховані за умови відповідності їх змісту та обсягу програмним результатам дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.
Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Результати навчання, набуті у процесі неформальної та/або інформальної освіти (курси, тренінги, сертифікаційні програми з мануальної терапії, маніпуляційних технік, реабілітаційних методів), можуть бути зараховані за умови підтвердження їх відповідності програмним результатам дисципліни та проходження встановленої процедури оцінювання (платформи: Physiopedia Plus, Академія НСЗУ, Prometheus)
Порядок відпрацювання пропущених занять	Пропущені лекційні та семінарські заняття відпрацьовуються шляхом виконання індивідуальних аналітичних або практико-орієнтованих завдань, підготовки рефератів, презентацій або усного захисту відповідних тем у формах і строки, погоджені з викладачем дисципліни.
Оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

	здійснюється комплексно з урахуванням результатів поточного усного опитування на семінарських заняттях, тестування після кожного модуля, підсумкового контролю у формі заліку, а також якості виконання практичних робіт, рефератів і презентацій відповідно до вимог робочої програми дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації».
--	---

## **9 Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувача**

### **9.1 Види контролю, які використовуються під час вивчення дисципліни, та форма підсумкового (семестрового) контролю за навчальною дисципліною.**

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» здійснюється протягом усього періоду навчання та передбачає поєднання поточного, проміжного і підсумкового контролю. Такий підхід забезпечує послідовне формування та перевірку знань, умінь і професійних суджень здобувачів вищої освіти щодо застосування маніпуляційних методів у реабілітаційній практиці.

Поточний контроль проводиться під час семінарських занять і спрямований на оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу, активності здобувачів у навчальному процесі та їх здатності застосовувати знання для аналізу клінічно орієнтованих ситуацій. У межах поточного контролю враховуються результати усного опитування, участь у професійних обговореннях, якість виконання та представлення практичних робіт, рефератів і мультимедійних презентацій, а також уміння аргументовано обґрунтовувати вибір маніпуляційних втручань з урахуванням показань і протипоказань.

Проміжний контроль здійснюється після завершення кожного навчального модуля у формі тестування. Його метою є перевірка системності знань, логіки засвоєння навчального матеріалу та здатності інтегрувати теоретичні положення для вирішення типових професійних завдань у сфері фізичної терапії.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі заліку. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного і проміжного контролю, а також виконання всіх обов'язкових індивідуальних і самостійних завдань, передбачених робочою програмою дисципліни. Здобувачі вищої освіти, які не виконали визначені види навчальної роботи або не досягли мінімально необхідного рівня результатів навчання, вважаються такими, що мають академічну заборгованість відповідно до чинних нормативних документів закладу вищої освіти.

## 9.2 Методи контролю та оцінювання

Контроль і оцінювання результатів навчання з дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» здійснюються з використанням різних методів, що дають змогу комплексно оцінити рівень теоретичної підготовки та практичної готовності здобувачів вищої освіти до професійної діяльності фізичного терапевта.

Основними методами контролю є усне опитування під час семінарських занять, оцінювання виконання та захисту практичних робіт, перевірка рефератів і мультимедійних презентацій, а також тестовий контроль після кожного навчального модуля. У процесі оцінювання враховується здатність здобувачів аналізувати функціональний стан пацієнта, обґрунтовувати вибір маніпуляційних методів, дотримуватися принципів безпеки та професійної етики, логічно і послідовно викладати навчальний матеріал та формулювати аргументовані професійні висновки.

Застосування поєднання різних методів контролю забезпечує об'єктивність і прозорість оцінювання, сприяє активній навчальній взаємодії у змішаному форматі, формує відповідальне ставлення здобувачів вищої освіти до освітнього процесу та створює умови для своєчасного зворотного зв'язку з метою коригування індивідуальної освітньої траєкторії.

### 9.3 Критерії оцінювання навчальної діяльності здобувачів, в межах окремих видів навчальних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» здійснюється з урахуванням рівня засвоєння теоретичних положень, здатності до клінічно обґрунтованого мислення та вміння застосовувати маніпуляційні підходи у межах професійної компетентності фізичного терапевта. Під час оцінювання враховується розуміння механізмів дії маніпуляційних методів, уміння аналізувати функціональний стан пацієнта, визначати показання і протипоказання, логічно аргументувати професійні рішення, коректно використовувати фахову термінологію та дотримуватися принципів академічної доброчесності.

#### **Критерії оцінювання захисту рефератів та мультимедійних презентацій**

1 бал – робота має фрагментарний або описовий характер; тема розкрита поверхово; відсутній зв'язок між теоретичними положеннями та практикою фізичної реабілітації; структура матеріалу нечітка або порушена; фахова термінологія використовується неточно; під час захисту здобувач не демонструє розуміння сутності маніпуляційних методів і не здатний обґрунтувати власні судження.

2 бали – робота відповідає заявленій темі, однак аналіз є обмеженим; основні положення викладено без достатнього узагальнення; структура загалом дотримана, але логіка викладу потребує вдосконалення; під час

захисту здобувач демонструє базове розуміння матеріалу, проте аргументація та приклади застосування маніпуляційних методів є недостатньо переконливими.

3 бали – робота повністю відповідає темі та меті; матеріал подано логічно, послідовно і структуровано; продемонстровано розуміння принципів і механізмів дії маніпуляційних методів фізичної реабілітації; фахова термінологія використовується коректно; під час захисту здобувач аргументовано відстоює власні висновки та демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з професійною практикою.

#### **Критерії оцінювання усних відповідей під час семінарських занять**

1 бал – відповідь є неповною та несистемною; здобувач не орієнтується у базових поняттях дисципліни; не розуміє призначення маніпуляційних методів у фізичній реабілітації; допускає суттєві помилки у тлумаченні навчального матеріалу.

2 бали – відповідь загалом відповідає поставленому запитанню, але має репродуктивний характер; аналіз обмежений; аргументація недостатня; можливі неточності у використанні фахової термінології або прикладів клінічного застосування маніпуляційних методів.

3 бали – відповідь є повною, логічно структурованою та аргументованою; здобувач демонструє розуміння теоретичних основ і практичних аспектів маніпуляційних методів фізичної реабілітації; коректно використовує професійну термінологію та формулює обґрунтовані висновки.

#### **Критерії оцінювання доповнень до відповідей під час семінарського обговорення**

1 бал – доповнення має епізодичний характер, містить окремі зауваження без чіткого зв'язку з темою заняття або основною відповіддю.

2 бали – доповнення є змістовним, логічно пов'язаним з темою семінару, уточнює або розширює основну відповідь, містить аргументовані міркування щодо застосування маніпуляційних методів у реабілітаційній практиці.

#### **Критерії оцінювання виконання практичних завдань (ситуативних кейсів)**

Оцінювання практичних робіт з дисципліни «Маніпуляційні методи фізичної реабілітації» здійснюється з урахуванням здатності здобувачів аналізувати клінічно орієнтовані ситуації, оцінювати функціональний стан пацієнта та обґрунтовувати доцільність застосування маніпуляційних втручань.

4 бали – практичну роботу виконано повністю та відповідно до завдання; продемонстровано глибоке розуміння принципів і механізмів дії маніпуляційних методів; аналіз є логічним, послідовним і професійно аргументованим; запропоновані рішення є клінічно обґрунтованими та безпечними; під час захисту здобувач упевнено пояснює отримані результати.

2–3 бали – практичну роботу виконано загалом правильно, однак аналіз є недостатньо розгорнутим або містить окремі неточності у визначенні показань, протипоказань чи виборі маніпуляційних підходів; під час захисту

здобувач демонструє розуміння основного змісту завдання, але аргументація потребує уточнення.

1 бал – практичну роботу виконано частково або з істотними помилками; аналіз має поверховий характер; відсутній зв'язок між теоретичними положеннями та практичними висновками; здобувач не здатний обґрунтувати запропоновані маніпуляційні рішення.

### Критерії оцінювання презентації, доповідей, рефератів

Таблиця 5

#### Критерії оцінювання презентації, реферату

Кількість балів	Відповідність поставленому завданню	Аналітично-функціональна та прикладна складова	Обґрунтованість та розкриття положень маніпуляційних методів фізичної реабілітації	Структурованість і логіка подання матеріалу
4–5 балів	Робота повністю відповідає темі та меті завдання; зміст чітко орієнтований на проблематику маніпуляційних методів фізичної реабілітації; матеріал безпосередньо пов'язаний із програмними темами дисципліни	Продемонстровано глибоке розуміння механізмів дії та функціонального впливу маніпуляційних методів; здійснено самостійний аналіз функціонального стану пацієнта або клінічно орієнтованих реабілітаційних ситуацій; висновки є аргументованими, логічними та професійно обґрунтованими	Положення маніпуляційних методів розкриті повно й коректно; обґрунтовано доцільність їх застосування з урахуванням показань і протипоказань; чітко простежується зв'язок між теоретичними засадами та практикою фізичної терапії	Робота має чітку, логічно вибудовану структуру; матеріал подано послідовно; вступ, основна частина та висновки взаємопов'язані та формують цілісне уявлення про тему
2–3 бали	Робота загалом відповідає темі, однак окремі аспекти маніпуляційних методів висвітлені поверхово або без достатнього зв'язку з метою завдання	Аналітично-функціональна складова представлена частково; переважає опис маніпуляційних технік без глибокого аналізу їх функціонального впливу та клінічної доцільності; узагальнення наявні, але недостатньо розгорнуті	Основні положення маніпуляційних методів подані коректно, проте розкриті нерівномірно або з окремими неточностями; зв'язок із практичною діяльністю фізичного терапевта простежується фрагментарно	Загальна структура роботи збережена, однак можливі порушення логіки викладу, повтори або недостатня послідовність подання матеріалу

1 бал	Робота має формальний або фрагментарний зв'язок із темою; мета завдання реалізована частково або не простежується	Аналітично-функціональна складова майже відсутня; матеріал подано у вигляді несистематизованого опису маніпуляційних методів без аналізу їх функціонального та реабілітаційного значення	Положення маніпуляційних методів висвітлені поверхово, без обґрунтування їх ролі у фізичній реабілітації; аргументація відсутня або є некоректною	Структура роботи нечітка; виклад матеріалу хаотичний, що ускладнює розуміння змісту та логіки подання
-------	---	--	---	---

#### 9.4 Особливості набору балів за видами навчальної діяльності здобувача для кожної форми підсумкового (семестрового) контролю.

##### Розподіл балів за темами занять

Поточне оцінювання та самостійна робота												ПТ	ДБ
Модуль 1					Модуль 2								
1.1	1.2	1.3	1.4	тест	2.1	2.2	2.3	2.4	тест				
<b>8</b>	<b>11</b>	<b>11</b>	<b>11</b>	<b>13</b>	<b>7</b>	<b>7</b>	<b>7</b>	<b>7</b>	<b>13</b>	<b>95</b>	<b>5</b>		
Розподіл балів за видами діяльності:													
УО		3	3	3		3	3	3	3		21		
Р	5		5								10		
П		5		5							10		
З	3	3	3	3							12		
Пз(СК)						4	4	4	4		16		
54 бали					41 бал								
Загальна рейтингова оцінка												100	

Умовні позначення, що використовуються в таблиці:

ДБ – додаткові бали

ПТ – підсумок по темах та СР

УО – усне опитування на семінарському занятті

Р – написання реферату

П – створення презентації

З – захист презентації, реферату на семінарському занятті

Пз(СК) – виконання практичного завдання (ситуативного кейсу)

### Розподіл балів за видами діяльності

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр	Форма контролю
Усне опитування на семінарських заняттях	3	7	21	Залік
Підготовка презентацій	5	2	10	
Підготовка рефератів	5	2	10	
Практичне завдання (ситуативний кейс)	4	4	16	
Захист рефератів, презентацій на семінарських заняттях	3	4	12	
Тестування	13	2	26	
Додаткові бали за участь в студентських конференціях, круглих столах, тощо	5	1	5	
Разом			100	

### 9.5 Шкала оцінювання результатів підсумкового контролю, що використовується в Університеті

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
<b>A</b>	<b>90 - 100</b> балів	«зараховано» /«passed»	<b>Відмінно</b> - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
<b>B</b>	<b>80 - 89</b> балів		<b>Дуже добре</b> - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
<b>C</b>	<b>75 - 79</b> балів		<b>Добре</b> - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
<b>D</b>	<b>69 - 74</b> балів		<b>Задовільно</b> - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
<b>E</b>	<b>60 - 68</b> балів		<b>Достатньо</b> - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
<b>FX</b>	<b>30-59</b> балів	«не за-	<b>Незадовільно</b> - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки

<b>F</b>	<b>1-29</b> балів	раховано»/ «failed»	<b>Незадовільно</b> - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу
----------	----------------------	------------------------	--

## 10 Рекомендовані джерела інформації

### *Основна література*

1. Вакуленко Л.О., Мисула І.Р., Левицька Л.В. Основи медичної та соціальної реабілітації в медсестринстві: [навч. посіб.] / Л.О. Вакуленко, І.Р. Мисула, Л.В. Левицька / за заг. ред. Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2015 – 444с.
2. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія" та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
3. Основи медичних знань : навч. посіб. / Віра Будзин, Оксана Гузій. - Львів : ЛДУФК, 2018.- 148 с.
4. Основи фізичної реабілітації: Навчальний посібник / За заг. ред. Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчука. – Тернопіль: ТНПУ, 2010. – 234 с.
5. Фізична реабілітація. Фізична терапія : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2019. – 145 с.
6. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.

### *Додаткова література*

1. Гриньків М. Я. Спортивна морфологія (з основами вікової морфології) : навч. посіб / М. Я. Гриньків, Л. С. Вовканич, Ф. В. Музика. - Львів, 2015. - 304 с.
2. Грушко В.С. Основи здорового способу життя, 2012.
3. Полянська О. С. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В. В. Клапчука, О. С. Полянської. – Чернівці : Прут, 2012.– 208 с.

### *Інформаційні ресурси*

1. Всесвітня організація охорони здоров'я : офіційний вебсайт. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.who.int>
2. **Physio-Pedia.** Електронна енциклопедія з фізіотерапії та реабілітації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.physio-pedia.com/home/>